

# El nudge més famós d'Espanya: la casella que ningú marca

*Lectura crítica d'un cas real d'opció per defecte —el consentiment presumpte en la donació d'òrgans— per a distingir el que un titular atribuïx a una espenta del que realment l'explica, i escriure després un titular ajustat.*

**DURADA**

50 min · 1 sessió

**AGRUPAMENT**

grups xicotets (3-4)

**UNITAT 2**

La presa de decisions econòmiques

**MATERIALS**

- Fitxa impresa amb el resum i els tres titulars
- Accés a internet o mòbils per a consultar la memòria anual de l'ONT

**ENCAIX CURRICULAR** · Sabers A.2, A.5 · Comp. específiques CE2 · Comp. clau CCL, CC, CD, CPSAA

## Plantejament

En economia del comportament, l'**opció per defecte** és l'espenta més potent que existix: el que passa si no fas res. Canviar-la no prohibix ni obliga res, i tot i així mou les conductes de manera espectacular.

L'exemple que ix a tots els manuals és la donació d'òrgans. En uns països cal **apuntar-se** per a ser donant; en altres, entre ells Espanya, s'és donant **llevat que et dones de baixa**. Els països del segon grup tenen taxes de consentiment moltíssim més altes.

Fins ací, la història neta. La vostra faena hui és comprovar si la història neta és tota la història, perquè el cas espanyol té un gir que convé conèixer abans de repetir l'exemple en un examen.

## La notícia (resum elaborat per a esta fitxa)

**Espanya encadena més de tres dècades com a líder mundial en donació d'òrgans.** L'Organització Nacional de Trasplantaments (ONT), creada el 1989, publica cada any una memòria amb la taxa de donants per milió de població. Espanya encapçala eixa classificació de manera ininterrompuda des de 1992, amb una taxa que en els últims anys s'ha mogut **al voltant dels 45-50 donants per milió**, molt per damunt de la mitjana de la Unió Europea.

El marc legal és de consentiment presumpte: la **Llei 30/1979** estableix que tota persona morta pot ser donant llevat que haja deixat constància expressa del contrari. És a dir, l'opció per defecte és «sí».

El gir està en la pràctica clínica: **a Espanya es consulta sempre la família** abans de procedir, encara que la llei no ho exigisca. I la mateixa ONT atribuïx el seu lideratge no tant a la llei com a l'anomenat *model espanyol*: una xarxa de coordinadors de transplantaments dins de cada hospital, formats específicament per a detectar donants potencials i per a acompanyar les famílies en el pitjor moment de la seua vida.

*Fonts: Organització Nacional de Trasplantaments, memòries d'activitat; Llei 30/1979, de 27 d'octubre, sobre extracció i transplantament d'òrgans; Johnson, E. J. i Goldstein, D. (2003), «Do defaults save lives?», Science.*

## Els tres titulars

| # | TITULAR                                                                                                    |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A | «Espanya és líder mundial en donació gràcies a una llei que ens fa donants a tots»                         |
| B | «El truc psicològic que ha salvat milers de vides a Espanya»                                               |
| C | «Espanya lidera la donació mundial: tres dècades d'un model hospitalari que altres països intenten copiar» |

### Objectius didàctics

- Identificar una opció per defecte i explicar per què funciona com a espenta.
- Distingir entre la norma escrita i la pràctica real d'una institució.
- Detectar en un titular l'atribució d'una causa que el text no sosté.
- Redactar un titular ajustat a les dades disponibles sense renunciar que s'entenga.

### Passos (sessió de 50 min)

1. **Lectura individual (7 min).** Llegir el resum subratllant amb dos colors: en un, el que diu **la llei**; en l'altre, el que ocorre **en la pràctica**.
2. **Les cinc preguntes (8 min).** En grup: què es decidix, qui ho decidix, des de quan, a qui afecta i què se sap del resultat.
3. **Separar causa de correlació (15 min).** El grup respon per escrit: quina part del lideratge espanyol es pot atribuir a l'opció per defecte i quina part al model organitzatiu? Quina dada faria falta per a separar-les de veres?
4. **Judici als titulars (10 min).** Per a cada titular A, B i C: és exacte, incomplet o directament fals? Justifiquen en una línia cada veredict.
5. **Titular propi (7 min).** Cada grup escriu **un titular de no més de 15 paraules** que siga exacte i que tot i així algú voldria llegir. Es lliguen en veu alta i la classe vota.
6. **Tancament (3 min).** Comproveu a ont.es l'última taxa publicada i anoteu l'any. Les dades d'esta fitxa envellixen; el mètode no.

### Preguntes d'anàlisi

- Si la família es consulta sempre, continua sent el consentiment presumpte una opció per defecte de veres? Sobre qui actua l'espenta llavors?
- Hi ha països amb consentiment presumpte i taxes de donació mediocres. Què li fa això a la tesi que la llei ho explica tot?
- Una espenta no prohibeix ni obliga. Tot i així, hi ha qui sosté que manipula. On posaríeu vosaltres el límit entre orientar i manipular?
- Penseu en **una altra opció per defecte** que vos afecte en el dia a dia (una subscripció, una galeta, el pla de pensions d'una empresa). A favor de qui està posada?

### Criteris d'avaluació

| CRITERI             | DESCRIPCIÓ                                            | PES  |
|---------------------|-------------------------------------------------------|------|
| Comprensió          | Separa correctament marc legal i pràctica real        | 25 % |
| Pensament causal    | Raona què es pot i què no es pot atribuir a l'espenta | 35 % |
| Crítica de titulars | Justifica els tres veredictes amb suport en el text   | 25 % |
| Titular propi       | Exacte, comprensible i dins del límit de paraules     | 15 % |

## Variants i extensions

- **Amb suport:** treballar només amb els titulars A i C i les dues primeres preguntes d'anàlisi.
- **Per a qui va sobrat:** buscar la taxa de donació de dos països amb consentiment presumpte i dos sense, i comprovar si la frontera legal explica la diferència. Quasi mai ho fa netament.
- **Connexió amb la Unitat 6:** la donació d'òrgans és un cas on el mercat està prohibit a propòsit. Guardeu la pregunta per a quan arribeu als límits del mercat.
- **Treball amb el departament de Filosofia:** el debat sobre paternalisme llibertari és directament aprofitable en la matèria de Filosofia de 1r.

---

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE